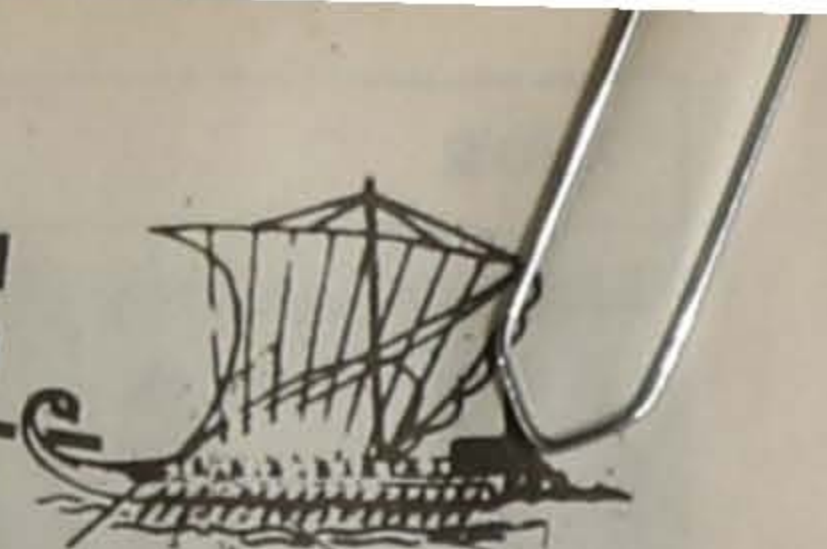

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 12ο

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΜΑΡΤΣ - ΑΠΡΙΛΤΣ
(ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ)

Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ - Ο ΞΕΡΙΖΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Τριακόσιες πενήντα χιλιάδες περίπου Έλληνες του Πόντου θανατώθηκαν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο γιατί θέλησαν να κρατήσουν την εθνική και πολιτιστική τους ταυτότητα. Είναι τα θύματα της τουρκικής θηριωδίας κατά τα έτη 1916-1923. Μεταξύ αυτών και το άνθος της πνευματικής ζωής του τόπου.

Όλοι αυτοί μ' ένα μειδίωμα θα μπορούσαν να έχουν την

εύνοια των τουρκικών αρχών και μια ανώδυνη ζωή. Όμως κανείς δε διάλεξε την καλοπέραση του συμβιβασμού. Δεν προτίμησαν τη σιγουριά της υποταγής - πήραν τον δύσκολο δρόμο της αντίστασης, τον δρόμο των αθανάτων αξιών και θυσιάστηκαν για την ιδέα του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας - πολλοί έμειναν άταφοι, άλλοι θάφτηκαν στον τόπο του μαρτυρίου, δίχως παπά, χωρίς

σταυρό χωρίς το δάκρυ των δικών τους. Γεγονότα συνταρακτικά, μακάβρια αλλά γεμάτα λάμψη και μεγαλείο. Η ιστορία του Ποντιακού ή Ελληνισμού, με το ακτινοβόλο της περιεχόμενου, συγκλονίζει και ταυτόχρονα παρέχει τον πλέον γνήσιο εθνικό φρονηματισμό. Σήμερα μάλιστα αποκτά ιδιαίτερο βάρος για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και της διαφθοράς που εκδηλώνεται με ποικίλους

τρόπους. Και μόνο οι πύρινες επιστολές των μελλοθανάτων Ποντίων προς τα προσφιλή τους πρόσωπα είναι ικανές να συγκινήσουν τις καρδιές των πιο σκληρών ανθρώπων.

Με ζεστά, με πειστικά λόγια οι καταξιωμένες αυτές προσωπικότητες της ποντιακής κοινωνίας, πριν οδηγηθούν στην αγχόνη, έδωσαν εγγράφως ανεκτίμητες συμβουλές σαν οικογενειάρχες, σαν Έλληνες, σαν

Συνέχεια στη σελ. 4

Η ΕΠΙΦΥΛΜΙΔΑ ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Η κρυφή Ανάσταση

Βρισκόμαστε στα 1907, στην Αργυρούπολη. Οι Χριστιανοί είχαν κάνει την Ανάστασή τους και μαζεύτηκαν στα σπίτια τους. Η ιστορική εκκλησία του Αϊ - Γιώργη έχει ακόμα λίγα φώτα και κάποιους αργοπορημένους.

Στην τουρκική συνοικία νεκρική σιγή. Κι όμως τη νύχτα αυτή της Αναστάσεως σ' ένα αρχοντικό τουρκικό ένας φοβισμένος άνθρωπος ανοίγει την πόρτα και κατασκοπεύει το δρόμο. Ποιος άραγε φοβάται την Αγία Νύχτα και γιατί;

Γιατί τόσο προφύλαξη και φόβος;

Τρεις σκιές βγαίνουν από την πόρτα του αρχοντικού. Ο δρόμος όμως δεν είναι έρημος. Ένας διαβάτης βαδίζει αμέριμος. Ξανακλείνονται στην αυλή και ξαναβγαίνουν.

Ένας άντρας, μια γυναίκα κι ένα παιδί. Βαδίζουν σιωπηλοί. Τούρκοι είναι. Στη γωνιά του δρόμου μια γριούλα βρίσκεται

απροσδόκητα μπροστά τους. Υψώνει τη λαμπάδα της κι αναγνωρίζει στο τρεμάμενο φως τον μπέη, τη γυναίκα του και το γιού του. Χαιρετά τον αφέντη η σκλάβα γριούλα κι αντιχαιρετιέται. Προχωρεί η τούρκικη οικογένεια και χάνεται μέσα στο σκοτάδι.

Στον Αϊ - Γιώργη ο σεβάσμιος ιερέας έχει μείνει μόνος ανάμεσα στο άρωμα του λιβανωτού και των κεριών. Καρτερεί τους κρυφούς Χριστιανούς. Την οικογένεια του Τούρκου αφέντη, χτυπούν δειλά την πόρτα. Τους ανοίγει και κει στην Ωραία Πύλη ακούν το "Χριστός Ανέστη"!

Υστερα μεταλαμβάνουν τ' Αρχοντα Μυστήρια, τη Θεία Μετάληψη. Τους ονομάζει έναν - έναν με τα χριστιανικά τους ονόματα. Θερμά δάκρυα και βαθιά συγκίνηση τους κατέχει. Μαρτυρικές γίνονται

Του Γιάννη Μελετίδη

οι μορφές τους. Ζουν το μεγάλο δράμα των κρυφών χριστιανών.

Αν ανακαλυφθούν, τα κεφάλια τους "θα μπούνε στον τορβά". Η μετάληψη τους δίνει δύναμη και γλυκύτητα στα συγκινημένα πρόσωπά τους και στα μάτια τους τώρα ακτινοβολεί η φωτεινή και λυτρωτική χαρά.

Τι παράξενο πράγμα! Τις ώρες που οι σκλάβοι γιορτάζουν φανερά, ο αφέντης κρύβεται για να χαρεί τη Λαμπρή του.

Οι κρυφοί Χριστιανοί είναι δραματικά, αλλά κι αξιοθαύμαστα πρόσωπα. Η πίστη τους τους σώζει και τους δίνει τη δυνατότητα να φτάσουν ως την αυτοπάρνηση και τον ηρωισμό, με καρτερικότητα συγκινητική και μ' ανεξάντλητη την ελπίδα. Είναι οι ζωντανόι μάρτυρες της Χριστιανικής θρησκείας στους σκοτεινούς εκείνους καιρούς της πικρής κι αξημέρωτης σκλαβιάς. Και σήμερα εκεί στο μαρτυρικό Πόντο υπάρχουν κρυφοί χριστιανοί. Καρτερούν, καρτερούν...!

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Από ένα παλιό λαογραφικό βιβλίο για τα Κοτύωρα ή αλλιώς Ορντού, αναδημοσιεύουμε τα πιο κάτω γνήσια παραδοσιακά ποντιακά ανέκδοτα.

1. Η εφτωχεία κ' η γιαγκού

Σα δεκατρία τη Σταυρίτα, Σα 1913 τη χρονιάς επήρεν άψιμον το παζάρ' τη Τσά-

μπασης.

Εφύσανεν δυνατόν αέραν και πολλά μαγαζία επήραν άψιμον κ' εκάγονταν. Ολ' έτρεχαν και εκουβάλναν τα πράγματα ασ' σα μαγαζία κι ασ' σ' οσπίτια τουν σ' ανοιχτοσέας κες, για να μη κάγονταν.

Πέντε εξ νοματοί, φορτωμέν' επήραν κ' επήγαν τα πράγματά τουν στην Πεδιάδαν, και είστια εκλώσκουταν ξαν να πάνε φέρ'νε κι

άλλα, ελέπ'νε τον Λαζουδάν τον Χάμπον Ξαπλωμένον σ' έναν τρανόν λιθάρ', στην ρίζαν αθέ, εφτάει σείρ την γιαγκούν.

- Ναίπαι, ανευλόγετε, είπαν - άτον, όλ κουβαλούνε και τρέχνε απάν' αφκά κ' εσύ αγοίκον ώραν κάθεσαι κ' εφτάς σείρ!

- Αφτέστε με ήσυχον, είπεν - ατς ο Χάμπον.

Εγώ απόσα χρόνια την εφτωχεία μ' για τα' αβούτο την ημέραν εφύλατ'ν ατο!..

έτονε.

- Ναι, πάσια - λία, άναλον έτον, είπεν κ' ο Λευτέρτς. Ατώρα τη σκύλ' τα παιδία ά τρώνε κ' εκείν' πα και α λένε: Αβουτοίν ντο χομπούλ ανθρόπ' έταν και κ' εγράξαν τ' έτον άναλον η τσορπά. Ας κλώσκουμες οπίσ' και πάμε λέγομ' α τον νοικοκύρ'.

Τ' είπαν α και τα' εποίκαν' α έναν έτον. Αμάν εκλώσταν κέλα οπίσ'.

- Χαϊρ όλα! Ντ' έπαθέτε κ' εκλώστετε; ερώτεσεν ατ'ς ο νοικοκύρτς.

- Άκσον αδά, σύντεκνε, είπεν - ατον κι ο μάστοραλίας, έρθαμε να λέγομε-σε, χομπούλ-γερινέ μ' εθαρρείτε μας, το βραδυζγόν η τσορπά, τα' έφαγάμε άναλον έτον...

Γ.Α.Μ.

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟ ΚΪ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός
Τηλ. (0331) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ
Οικονομολόγος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. (0331) 25.282
Βέροια (ΤΚ 59100)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός
Τηλ. (0331) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

1.000 δρχ.

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ Ε.Ε.
ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 10 - ΤΗΛ. (0331) 66.913 - 61.160
FAX (0331) 66.979

2. Τ' άναθον η τσορπά

Δύο χαλαϊτσήδες εγένταν έναν κ' εξέβαν σα χωρία να χαλαγιών'νε. Σο χωρίον μερ' εβραδιάσταν πήγαν σ' έναν οσπίτ'.

Οι νοικοκύρ' φιλόξενοι ανθρόπ', εμόναξαν - ατ'ς με τ' εφτά καρδίας.

Επειδής και επέρασεν η ώρα, και κ' είχαν άλλο χαζούρ φαγίν, εποίκαν - ατ'ς έναν τσορπάν. Οι χαλαϊτσήδες πα από το κ' εθέλναν έτονε.

Όπως έτανε 'νεγκασμέν ασ' την δουλειάν και ασ' την στράταν, έφαγαν ζεστόν - ζεστόν την τσορπάν, εγομώσαν την κοιλίαν ατουν κ' έπεσαν κ' εκοιμέθαν. Από πουρνού σιρσίμια εσκώθαν κ' εδρομιάγαν.

Στην στράταν λέει ο είνας τον άλλον:

- Ναίπαι, Λεφτέρ, δεν εξέρτς; Οψέ το βράδον η τσορπά τα' εφάγαμε άναλον

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

γιαγκούν = πυρκαγιά
άψιμον = φωτιά
σειρ = θέαμα, χάζι
χαλαϊτσήδες = γανωματήδες
χαζούρ = έτοιμο
νεγκασμέν' = κουρασμένοι
πουρνού = πρωί
σιρσίμια = πολύ πρωί
χομπούλ = κοροΐδα
χομπλούλ γερινέ = για κοροΐδία

Επιμέλεια:

Γιώργου Αν. Μουρατίδη

Σημ. "Αργοναύτη": Καλωσορίζουμε τον κ. Γιώργο Μουρατίδη στις στήλες του "Αργοναύτη".

ΟΙ ΧΟΡΟΙ ΜΑΣ

Του Γιάννη Μελετίδη

Οι ποντιακοί χοροί έχουν μία γραφικότητα, που ενθουσιάζει τόσο τους ίδιους τους ερμηνευτές, όσο και τους θεατές τους. Με τους χορούς τους οι Πόντιοι εκφράζουν τα πιο ευγενικά συναισθήματα με χάρη, αισθητικότητα και αρμονία. Δε χορεύουν για να κάνουν τέχνη, αλλά για να εξωτερικεύσουν τον πόνο ή την χαρά τους.

Στους ποντιακούς χορούς, όπως και στους άλλους δημοτικούς μας χορούς, αγνοείται η λεκάνη και δίνεται σημασία μόνο στην ωραιότητα και στην πλαστικότητα του σώματος.

Οι ρίζες των δημοτικών μας χορών είναι βαθιά χαμένες στην αρχαιότητα και αποτελούν τρανή απόδειξη της συνέχειας του ελληνικού έθνους και της ελληνικής λεβεντιάς.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στοιχεία, που συνθέτουν κάθε ποντιακό χορό είναι η ρυθμικότητα, η ζωνρότητα, η τρεμουλιαστή κίνηση του σώματος και ο συγχρονισμός στις κινήσεις. Τους χορούς συνοδεύουν τα εξής μουσικά όργανα:

Η λύρα (κεμεντζές), το νταούλ ή ταγούλ (τύμπανο), ο βαρύαυλος (ζουρνάς), το αγγείον ή τούλουμπον (γκάϊντα) και το σιλλιάβριν ή βαγάλ (φλογέρα).

Οι χοροί είναι: Πυρρίχειος (Σέρα), Διπάτ' ή Ομάλ Τραπεζούντας ή Κοδεσπονιακός, Κοτς, Σερενίτσα, Τικ δαλό (σο γόνατον), Λεσίνα, Πιπολομάτενα ή Πατούλα, Τρυγώνα Σαρήκουζ (ξανό κορίτσι), Κότσαρι, Τάμζαρα, Αλαμπσιούκ, Τριπάτ, Τρία τη

κότσαρι, Τίταρα, Ομάλ Νικοπόλεως, Παίπούρτ, Κοσιχτόν ομάλ, Σαμούντας ή Λεμώνα, Τσαντζάρα, Γέμουρα, Εικοσιένα, Λέτση, Μηλίτσα και Μόντσοнос.

Για τους πιο αντιπροσωπευτικούς απ' αυτούς δίνονται ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με την ονομασία τους, την προέλευσή τους κ.λ.π.

1. Ο Πυρρίχειος (Σέρα). Είναι από τους πιο ωραίους χορούς. Είναι ένας πολεμικός αρχαίος χορός, που γύρω από το όνομά του υπάρχουν πολλές γνώμες.

Σύμφωνα με την επικρατέστερη γνώμη την ονομασία πυρρίχειος, όπως αναφέρεται και από τον Όμηρο, την πήρε από τον ήρωα Πύρριχο που μετά το θάνατο του Πάτροκλου στεναχωρήθηκε τόσο πολύ, ώστε θέλησε να σβήσει τη λύπη του, χορεύοντας γύρω από το νεκρό φίλο του. Την επιθυμία του Πύρριχου σεβάστηκε κι ο Αχιλλέας, ο οποίος διέταξε να γίνει χορός των πολεμιστών γύρω απ' τη φωτιά όπου καίγεται ο νεκρός. Έτσι πήρε την ονομασία ο χορός αυτός Πυρρίχειος.

Άλλη γνώμη υποστηρίζει, ότι ο χορός πήρε το όνομα από το βασιλιά της Ηπείρου Πύρρο (318 - 272 π.Χ.). Η εκδοχή αυτή δεν ανταποκρίνεται μάλλον, στην πραγματικότητα, γιατί σε κανένα γραπτό κείμενο δεν αναφέρεται.

Ορισμένοι πάλι επιμένουν στην εκδοχή ότι, ο χορός πήρε την ονομασία αυτή, από το "πυρόχρουν" χρώμα των χιτώνων, που φορούσαν οι χορευτές ή από την πυρά (φωτιά), επειδή χόρευαν γύρω της. Όσον αφορά την ονομασία Σέρα υπάρχουν κι εδώ διάφορες γνώμες. Οι επικρατέστερες απ' αυτές είναι:

1. Το όνομα Σέρα προέρχεται από τον ποταμό Σέρα. Κοντά στον ποταμό υπήρχαν

δύο χωριά, των οποίων οι κάτοικοι φημίζονταν ως οι καλύτεροι χορευτές του πυρρίχειου.

Η άποψη αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι, σε πολλά μέρη της Ελλάδας, πολλοί χοροί πήραν την ονομασία από τον τόπο καταγωγής τους, όπως π.χ. καλαματιανός, κρητικός, θρακιώτικος κ.λ.π.

2. Κατά την άποψη του καθηγητή Ευγενίου Δρεπανίδη ο πυρρίχειος χορός, πήρε την ονομασία Σέρα από το γεγονός ότι χορευόταν γύρω από τα ιερά, δηλαδή "όρχησις εις ιερά". Με την εκφορά των λέξεων "εις ιερά", το τελικό σίγμα από τη λέξη "εις" ενώθηκε με τη λέξη "ιερά" και

από την ένωση αυτή βγήκε η ονομασία "σιέρα". Στη συνέχεια έφυγε το γιώτα και η λέξη έγινε "σέρα". Η εκδοχή αυτή, δεν έχει ιστορική βάση.

3. Η ονομασία Σέρα, σύμφωνα με την άποψη του διευθυντή της Βιβλιοθήκης της Ακαδημίας Αθηνών Ιορδάνη Παμπούκη, προέρχεται από τη λατινική λέξη ΣΕΡΑ - ΑΕ, που σημαίνει πριόνι (αλυσίδα). Η γνώμη αυτή, στηρίζεται στο γεγονός ότι ο χορός αυτός χορευόταν στα χωριά από πολλούς χορευτές, που σχημάτιζαν ένα είδος αλυσίδας. Σε πολλές περιοχές του Πόντου, ο Πυρρίχειος, λεγόταν και "τρομαχτόν".

Συνέχεια στη σελ. 6

Η ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ - Ο ΞΕΡΙΖΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Συνέχεια από τη σελ. 1

Χριστιανοί.

Αναφέρονται ακόμα στο ύψιστο χρέος που έχει κάθε άνθρωπος να θυσιάσει για το μεγάλο, το υψηλό, το ιδανικό. Και το απέδειξαν σφραγίζοντας με το αίμα τους μια ολόκληρη ζωή αγώνων. Έτσι έδωσαν στις κατοπινές γενιές προς μίμηση το πιο δυσκολοπρόσιτο παράδειγμα.

Αν η σημερινή πολιτική, πνευματική και θρησκευτική μας ηγεσία, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, είχε κάτι από το μεγαλείο τους, τότε η κοινωνία μας θα ήταν πολύ διαφορετική.

Δυστυχώς στον τόπο μας, το αξιομίμητο παράδειγμα ανθρώπων μεγάλου ηθικού αναστήματος που θυσιάστηκαν για υψηλά ιδανικά ελάχιστα προβάλλεται. Εξωραϊζεται και θεοποιείται, πολλές φορές, το μικρό, το ασήμαντο, το τιποτένιο. Έτσι το ενδιαφέρον μας εθίζεται και προσανατολίζεται, κατά κανόνα, σε χαμηλού επιπέδου δραστηριότητες.

Θέματα που έχουν σχέση με έναν ποδοσφαιριστή. Ξεχνούμε ότι η διατήρηση και προβολή της ιστορικής μας μνήμης είναι το ισχυρότερο όπλο που διαθέτουμε. Ξεχνούμε ότι λαοί δίχως ρίζες χωρίς ιστορικές μνήμες χάνονται. Αυτή η χαλάρωση των αξιών δεν είναι τυχαία. Είναι σκόπιμη, ξενόφερτη κυρίως, και εξυπηρετεί τα σκοτεινά συμφέροντα κάποιων ισχυρών της γης.

Ας έρθουμε όμως και πάλι στη μαύρη περίοδο της γενοκτονίας. Οι Έλληνες του Πόντου διεκδικούσαν, με κάθε τίμημα, το δικαίωμα να παραμείνουν Έλληνες. Η κατάσταση ωστόσο ολοένα και χειρότερη. Ο Τοπλά Οσμάν, ο δήμιος του Πόντου, όπως τον αποκαλούσαν, ένας άξεστος εγκληματικός τύπος, με τ' ασκέρι του, όλοι τους αδίστακτοι φονιάδες, αποβράσματα της κοινωνίας, αγράμματοι, απαίδευτοι, σκοπούσαν το θάνατο και την καταστροφή. Εναντίον τους ο Ελ-

ληνισμός του Πόντου, με πρωτόπορο την πνευματική του ηγεσία, αν και γνώριζε τα φριχτά επακόλουθα, έδινε μάχη να διατηρήσει την εθνική του φυσιογνωμία. Ήταν ένας αγώνας του πολιτισμού κατά της βαρβαρότητας. Αγωνιζότανε για την αφύπνιση όλων των λαών της ευρύτερης περιοχής. Ακόμα και σήμερα γέροι Τούρκοι του Πόντου αλλά και σωστά ενημερωμένοι φοιτητές τους, με πόνο ψυχής, αναφέρονται στη γενοκτονία και τον ξεριζωμό γιατί ξέρουν τι έχασαν. "Κοντά σας η ζωή μας θα ήταν πολύ καλύτερη", μας έλεγαν.

"Δεν ήταν, ωστόσο, στο χέρι μας να ματαιώσουμε τα σχέδια των ισχυρών της εποχής".

Και πράγματι ο αγώνας του Ποντιακού Ελληνισμού, κάτω από κακές συγκυρίες, δεν έφερε το ποθητό αποτέλεσμα. Ο λαός, για τον οποίο χύθηκε τόσο αίμα, άφησε πίσω του σπίτια, εκκλησίες, σχολεία, περιουσίες. Αφησε τη γη, τους τάφους των προγόνων του και κυνηγημένος πήρε το δρόμο του γυρισμού. Καθ' οδόν η μανία των Τούρκων προκάλεσε σκληρές βίαιες που δεν περιγράφονται. Οικογένειες διαλύθηκαν και μανάδες έχασαν παιδιά. Έτσι αποδεκατισμένος, ολόγυμνος, με βουρκωμένα μάτια, θύμα σκοπιμοτήτων, έφτασε στη μητέρα Ελλάδα. Εδώ τον περίμενε μια άλλης μορφής Οδύσεια.

Πείνα, θανατηφόρες επιδημίες, περιφρόνηση, εγκατάλειψη και αβεβαιότητα. Η πολιτεία σωστό ερείπιο, σακατεμένη από τα νωπά τραύματα του πολέμου, δεν ήταν σε θέση να βοηθήσει το τεράστιο κύμα της προσφυγιάς με τα πολλαπλά προβλήματα. Ο ξεριζωμένος Ελληνισμός του Πόντου, γεμάτος όνειρα, δυναμισμό και αισιοδοξία, έδωσε νικηφόρα τη μάχη της επιβίωσης, τη μάχη της προκοπής. Έκανε την εργασία ιερή του υπόθεσης, την έκανε θρησκεία του και έστησε καινούργιο νοικοκυριό από το τίποτε.

Έτσι καταξιώθηκε. Έδωσε πνοή, φιλία ζωής και ρυθμό ανάπτυξης στη Μακεδονία μας όπου χτυπά αποστομωτικά η καρδιά της Ελλάδας. Έδωσε ακόμα αταλάντευτα το βροντερό παρόν, όπως όλοι, στο κάλεσμα της πατρίδας.

Δικαιωματικά λοιπόν αισθάνεται υπερήφανος. Έχει όμως και το εύλογο πικρό του παράπονο. Υστερα από μια τόσο σημαντική προσφορά και δημιουργική παρουσία στον ελλαδικό χώρο, εξακολουθεί να ζει κάτω από συνθήκες ιστορικής ανισοτιμίας.

Η λαμπρά ιστορική του πορεία, με ευθύνη της πολιτείας, βρίσκεται ακόμα έξω από τα σχολικά βιβλία. Οφείλουν επιτέλους να καταλάβουν οι αρμόδιοι ότι δικαιούμεθα την ίση μεταχείριση. Εξάλλου η διατήρηση της ιστορικής μνήμης που αφορά τον Ποντιακό Ελληνισμό και ιδίως η προβολή της γενοκτονίας εξυπηρετεί συνολικά το εθνικό μας συμφέρον, το συμφέρον όλων των λαών της γης. Τα ποντιακά σωματεία, χρόνια τώρα, δίνουν μάχες προς την κατεύθυνση αυτή. Περιμένουμε την άρση της ιστορικής αδικίας όπως υποσχέθηκε πρόσφατα η πολιτεία. Για το θέμα της γενοκτονίας αυτά που γίνονται κάθε χρόνο με απόφαση της βουλής δεν ικανοποιούν.

Οφείλουμε, πέρα από τα μνημόσυνα, με άλλου είδους εκδηλώσεις να επιδιώξουμε την ευρύτερη προβολή και τη διεθνή της αναγνώριση.

Η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας, θέλοντας να δώσει τη διεκδικητική αυτή χροιά, πραγματοποιεί, εκτός από τη συμμετοχή της στις συνηθισμένες εκδηλώσεις, μία σειρά άλλων δραστηριοτήτων διαφορετικού περιεχομένου.

Για τον ίδιο λόγο στήνει εντός των ημερών ένα εντυπωσιακό ποντιακό μνημείο τα αποκαλυπτήρια του οποίου θα

γίνουν με κάθε επισημότητα την 21η Μαΐου. Πρόκειται για ένα επιβλητικό σύμβολο που θα τροφοδοτεί την ιστορική μας μνήμη και θα δείχνει στις κατοπινές γενιές το δρόμο προς το χρέος. Ας ελπίσουμε ότι η καλοδεχούμενη "νέα πορεία" των ελληνοτουρκικών σχέσεων δε θα μας στερήσει αυτό το αναφαίρετο δικαίωμα.

Δυστυχώς στις μέρες μας οι γενοκτονίες συνεχίζονται με την ίδια αγριότητα. Κάποιοι ισχυροί της γης, με όραμα τη νέα τάξη πραγμάτων, επεμβαίνουν απρόκλητα και επιβάλλουν δια πυρός και σιδήρου τα σατανικά τους σχέδια.

Υποψήφια μελλοντικά τους θύματα όλοι οι λαοί που θα τολμήσουν να χαράξουν δική τους ανεξάρτητη πορεία. Τίποτε πλέον δεν θεωρείται κατοχυρωμένο δικαίωμα. Παρακολούθησαμε πρόσφατα το δολοφονικό τους μαστίγωμα που ισοπέδωσε κάθε κανόνα ηθικής και δικαίου.

Έτσι χιλιάδες νεοπροσφυγες, ξεριζωμένοι από τις πατρογονικές τους εστίες, περιφέρονται από τόπο σε τόπο θυμίζοντας τον ξεριζωμό των Ελλήνων του Πόντου. Ιδεολόγοι λαϊκοί ηγέτες δολοφονούνται ή καταζητούνται γιατί πιστεύουν στις ίδιες αξίες για τις οποίες θυσιάστηκαν χιλιάδες Πόντιοι.

Κατά συνέπεια η ευρύτερη προβολή και η διεθνής αναγνώριση της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου δεν αφορά μόνο τους Πόντιους ή όλους τους Έλληνες.

Επιβάλλεται όλα τα έθνη, αφού ενημερωθούν, να καταδικάσουν με δυναμικές κινητοποιήσεις τις γενοκτονίες που γίνανε για να μην προγραμματίσουν άλλες χειρότερες τα γνωστά βρώμικα κέντρα αποφάσεων κάποιων ισχυρών της γης.

Μ. Γερασιμίδης
Γ. Γραμματέας
της Ευξείνου Λέσχης
Βέροιας

Τ' οφειζνόν η Ανάσταση

...φρέτος πα εσούμωσαν
...πρώτανε τα ημέρας
...εθυμούνταν οι ανθρώπ'
...Χριστόν μίαν κι άλλο,
...εσταυρώθεν για τα' εμας
...και όταν ανεστέθεν
...πάτεσεν εν θάνατον
...την γην όλεν ευλόισεν.
...ημέρα τη Λαμπρής
...οσπίτια συνοβριάζνε,
...τρανοί ετοιμάουσαν
...Θεόν να δοξάζνε.
...οφειζνόν η Ανάσταση
...τη Λαμπρής ημέρα,
...είναι άμον τα' περσιζνά
...άμον τ' άλλα τα χρόνια.
...είναι κόκκινα τα' οβά
...άρνια σς είν' ψεμένα
...ραπέζια μ' όλια τα καλά
...είναι γουρεμένα.
...τρών' και πίνε οι ανθρώπ'
...σιέρουσαν εντάμαν
...κρούν' τ' οβά με την ευσιν
...το "Χριστός Ανέστη"
...όταν σκώνε το ποτήρ'
...λένε μίαν κι άλλο:
...Με τη Χριστού το θέλημα,
...σ'χώρα με κι σς σ'χώρ'ω σεν.
...Ολ' οι ανθρώπ' απάν' τη γης
...επορούν, ποι θέλε,
...νουμίζνε τα ορφανά
...έχνε κυρ και μάναν,
...εφτωχούς και τ' ανύμπο-
...ς,
...τον γέρον και την γραίαν.

π' επέμναν δίχως τέρεμαν
και δίχως συντροφίαν.
Ας πιάν τόπον η ευσή
και το "Χριστός Ανέστη"
τη τραπέζι το γούρεμαν
και τη ρακί τα λόια.
Ας ανοίγνε τ' οσπίτια τουν
η εγάπ' να φανερούται
η ευλοία τη Χριστού
ας εμπαιν' σ'α καρδιάς
όχι μονάχον την Λαμπρήν
όχι έναν ημέραν,
η ευλοίαν να κρατεί
ώσπου τα εν ο κόσμον
και να γομών τα ψια μουν
ύειαν και καλοσύνας.

Απρίλις 2000
Ιωάννης Μιχαηλίδης

ΣΗΜ. "Αργοναύτη": Ο κ. Γιάννης Μιχαηλίδης εύκολα πείθει ότι έχει μία γνήσια ποιητική φωνή. Δεν διαλαλεί αλλά υποβάλλει με προσδοκίες, εικόνες και σύμβολα μεταπλασμένα από τη γνήσια ποιητική του ιδιοσυγκρασία σε γνώριμους και κατανοητές συγκινησιακές αντιστοιχίες.

Μ' άλλα λόγια ο κ. Μιχαηλίδης βρίσκει το νοσταλγικό δρόμο της παράδοσης της πομπιακής παράδοσης για να εκφράσει τα βιώματά του, που είναι γνήσια και καθαρά. Πόσες όμορφες και αγνές είναι οι εικόνες του!

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Πέρα από τις άλλες δραστηριότητές της, η Ε.Λ.Β. προχώρησε και στη δημιουργία τμήματος Ζωγραφικής για τα παιδιά. Η σημασία αυτού του τμήματος προσφέρει στα παιδιά ψυχωφέλεια και την ευκαιρία να γνωρίσουν τη ζωγραφική μέσα από τα μαθήματα της καταξιωμένης ζωγράφου κ. Βάσως Σιδηροπούλου - Καραμήτσου.

Κι εδώ η αφιλοκερδής προσφορά της κ. Βάσως Σιδηροπούλου - Καραμήτσου.

Την ώρα του μαθήματος. Η ζωγράφος κ. Βάσω σε αναμνηστική φωτογραφία με τον Πρόεδρο του Δ.Σ. κ. Γιάννη Μιχαηλίδη και το Γεν. Γραμματέα κ. Μιχάλη Γερασιμίδη.

Τα χαμόγελα των παιδιών είναι το αντίτιμο για την από καρδιάς προσφορά της κ. Βάσως Σιδηροπούλου - Καραμήτσου.

Ο τελικός στο τάβλι

Την Κυριακή 23 Απριλίου στις 8 το βράδυ στο Εργατικό Κέντρο Νέων της Ε.Λ.Β. πραγματοποιήθηκε ο τελικός διαγωνισμός τάβλι - Φιλία '99' μεταξύ των Ασικίδη Μιχάλη και Τατατοϊδη Δημήτρη. Μετά από ένα μαραθώνιο παιχνίδι ο νικητής αναδείχθηκε ο Τατατοϊδης Δημήτρης. Ευχαριστούμε, λοιπόν, και στους δύο αγωνιζόμενους. Στη φωτογραφία ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Ε.Λ.Β. κ. Γιάννης Μιχαηλίδης ενώ σφίγγει το χέρι του νικητή.

Από τα παραδοσιακά μας τραγούδια
Το Χαμόμηλον
Και ντ' έπαθες χαμόμηλον
κι ανθείς, μήλα κι φέρεις!
Μην η ρίζα σ' εδίψασεν
μην ο καρπός ελλά (γ) εν
και μην ασ τα χαμόκλασα σ'
κανέναν εζαλίεν,
- Μηδ' η ρίζα μ' εδίψασεν
Μηδ' ο καρπό μ' ελλά (γ) εν
Και μηδ' ασ τα χαμόκλαδα μ'
Κανέναν εζαλίεν.
Εναν αγούρι, κι έναν κορίτσι
στην ρίζαν μ' εφιλέθαν
κι εδύκαν όρκον και άμυσσαν
να μη αποχωρίγουν,
κι ατώρα εχωρίγανε
κι έχω εγώ ασ το κρίμαν.

ΟΙ ΧΟΡΟΙ ΜΑΣ

Συνέχεια από τη σελ. 3

Σχετικά με την καταγωγή του χορού υπάρχουν πολλές απόψεις.

Σύμφωνα με μια άποψη, ο χορός εφευρέθηκε από την θεά Αθηνά, που το χόρεψε για πρώτη φορά μετά τη νίκη της κατά του Διονύσου ή των Διοσκούρων.

Ο Πυρρίχειος που διασώθηκε από τον ποντιακό ελληνισμό, χορεύεται σήμερα με την παραδοσιακή μαύρη στολή, με κεφάλι σκεπασμένο μ' ένα μαύρο μαντήλι και με πολεμική εξάρτηση, όπως στην αρχαία εποχή. Ο αείμνηστος Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος στο βιβλίο του "Περιήγησις εις τον Πόντον" αναφέρει τα εξής για τον Πυρρίχειο χορό: "Αικατά πάσας διευθύνσεις κινήσεις του

σώματος, η στενή προς αλλήλους των χορευτών σύσφυξις, η βίαια στροφή προς το δάπεδον, των ποδών οι κτύποι, οι συσπάσεις των μυών του σώματος, ο ενθουσιασμός ο καταλαμβάνων τους χορευτάς, των θεωμένων και επευφημίας, η πανταχού εν είδει σπινθήρος μεταδιδόμενη συγκίνησης, πάντα ταύτα προσδίδουν τοιαύτην θα ηδύνατο τις να κατατάξει τον Πυρρίχειον χορόν μεταξύ των διασημοτέρων χορών ολοκλήρου του κόσμου... Οι χορευταί φέρουν την πανοπλίαν αυτών και είναι ενδεδυμένοι με την επιχώριον στολήν ζίπκαν".

Μία σημαντική απλή περιγραφή του πυρρίχειου: Ο χορός αποτελείται από τρεις στροφές. Στην πρώτη στροφή οι χορευτές, πιασμένοι με

τα χέρια υψωμένα, χορεύουν ομαλά.

Στη δεύτερη στροφή οι χορευτές κάνουν ρυθμικές κινήσεις μπροστά - πίσω, με τα χέρια, ενώ σκύβουν κάνοντας μικρά, κοψτά βήματα. Στην τρίτη στροφή ορθώνονται και αναπηδούν, ενώ ο πρωτοχορευτής, βγάζει κάθε τόσο μία πολεμική ιαχή.

Ο Πυρρίχειος χορεύεται μόνο από άνδρες και πάντοτε με τη συνοδεία λύρας. Από τον Πυρρίχειο δημιουργήθηκε ο πολεμικός χορός των Κρητών "Πρυλλίς".

2. Διπάτ ή ομάλ Τραπεζούντας. Ο χορός αυτός προέρχεται από την περιοχή Τραπεζούντας. Είναι κυκλικός χορός που χορεύεται από άνδρες και γυναίκες, με λαβή των χεριών από τις παλάμες και λυγισμένους τους αγκώνες. Ο χορός έχει 12 βήματα. Παραλλαγές του είναι το ομάλ Κερασούντας, που έχει κι αυτός 12 βήματα, και το ομάλ της Γαράσαρης (Νικοπόλεως), που αποτελείται από 10 βήματα και χορεύεται με έντονο τρεμούλιασμα. Αρχική θέση του χορού είναι η προσοχή. Ο χορός αρχίζει με το δεξί πόδι.

3. Κότς (φτέρνα). Κατάγεται από την περιοχή Τραπεζούντας.

Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες με λαβή των χεριών από τις παλάμες. Ο χορός αποτελείται από 8 βήματα και αρχίζει, από θέση προσοχής, με το αριστερό πόδι.

4. Τικ διπλό (σο γόνατο). Πατρίδα του χορού είναι η περιοχή της Ματσούκας. Χορεύεται σε γραμμή κύκλου, από άνδρες και γυναίκες, κοντά ο ένας στον άλλο, με λαβή των χεριών από τις παλάμες και λυγισμένους τους αγκώνες. Χαρακτηριστικό του χορού αυτού είναι το σπάσιμο των γονάτων, απ' όπου πήρε και το όνομα τικ σο γό-

νατον (τικ στο γόνατο).

Ο χορός αποτελείται από 10 βήματα. Παραλλαγή του διπλού τικ είναι το μονό τικ, που αποτελείται από 6 βήματα. Αρχική θέση του τικ είναι η προσοχή. Ο χορός αρχίζει με το αριστερό πόδι.

5. Πιπιλομάτενα ή Πατούλα. Ο χορός αυτός ήρθε από την περιοχή της Τραπεζούντας. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες με λαβή των χεριών από τους ώμους.

Το όνομά του το πήρε από τα λόγια που λέγονται στο τραγούδι. Ο χορός αρχίζει από τη θέση προσοχής με το δεξί πόδι.

6. Τριγώνα. Κατάγεται ο χορός αυτός από την περιοχή Τραπεζούντας. Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες με λαβή των χεριών απ' τις παλάμες.

Ο χορός αρχίζει από τη θέση της προσοχής με το δεξί πόδι. Συμβολίζει ο χορός το κόψιμο των ξύλων και πηγαινεί πάντοτε προς τα αριστερά.

7. Σαρήκουζ (Ξανθό κορίτσι). Πολλές περιοχές του Πόντου διεκδικούν την καταγωγή του χορού.

Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες, με λαβή των χεριών από τις παλάμες. Ο χορός αρχίζει από τη θέση προσοχής με το δεξί το πόδι και αποτελείται από 12 βήματα. Συμβολίζει ο χορός το θειρισμό. Ξανθό κορίτσι εννοεί το σπάρι.

8. Κότσαρι. Ο χορός κατάγεται από την περιοχή του Καρς.

Χορεύεται από άνδρες και γυναίκες, με λαβή των χεριών από τους ώμους. Ο χορός αποτελείται από 8 βήματα μικρά και πηδηχτά. Έχει πολλές παραλλαγές και θεαματικές ποικιλίες.

Ο χορός ξεκινάει από τη θέση της προσοχής με το αριστερό πόδι.

.....
Στην αλησμόνητη Νικομήδεια

ΕΨΑΛΑΝ

ΤΟΥΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΥΣ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΟ 1923!

Η ακολουθία των Χαιρετισμών, εψάλη χτες στον ιερό ναό της Αγίας Βαρβάρας της Νικομήδειας, για πρώτη φορά μετά το 1923 και την ελληνοτουρκική συμφωνία ανταλλαγής των πληθυσμών.

"Εύχομαι το πρόσφατο κλίμα της καλής γειτονίας μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας να σταθεροποιηθεί για να υπάρχει πάντα αυτή η αγάπη που είδαμε εδώ μεταξύ των δύο χωρών και για να απολαμβάνουμε, εμείς οι ορθόδοξοι της πόλεως αυτής, τους γλυκούς καρπούς της ελληνοτουρκικής φιλίας".

Αυτά τόνισε ο μητροπολίτης Σελευκείας Κύριλλος, που προέστη της ακολουθίας, συνοδευόμενος από πλήθος ομογενών προσκυνητών.

"Η εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας είναι ένα κομμάτι της ιστορίας της Νικομήδειας και κάναμε τα πάντα για να εορτάσουμε, για πρώτη φορά, την ημέρα της Αγίας Βαρβάρας και επιθυμία μας είναι κάθε χρόνο, στις 4 Δεκεμβρίου, να εορτάζουμε τη: ημέρα αυτή" είπε ο πρόεδρος του συλλόγου "Ζωή στη Νικομήδεια", Νουμάν Νταβέογλου.

"Αγγελιοφόρος" 1/4/2000

Ελληνικός Τύπος στον Πόντο

Πάνω από πενήντα αξιόλογες εφημερίδες στον ιστορικό Πόντο και τη Ρωσία στις αρχές του αιώνα

Κώστα Φωτιάδη
Καθηγητή ΑΠΘ -
Εκπαιδευτικό
Προγράμματος Φλώρινας

Είναι αλήθεια πως μέχρι σήμερα η πολιτεία, τα διάφορα ερευνητικά και πανεπιστημιακά ιδρύματα αλλά και οι πολιτιστικοί και προσφυγικοί φορείς, δεν ασχολήθηκαν ιδιαίτερα με τη συγκέντρωση, καταγραφή και επιστημονική επεξεργασία του εξωελλαδικού ελληνικού Τύπου, που αναπόφευκτα συνεχίζει και αποτελεί ουσιώδη πηγή μελέτης της ιστορίας μας.

Δυστυχώς την ίδια αδιαφορία φαίνεται να δείχνουν τα κεντρικά και περιφερειακά πολιτιστικά όργανα των δημοσιογράφων, η ΕΣΗΕΑ και η Ένωση Συντακτών Μακεδονίας Θράκης. Αλήθεια, πόσοι δημοσιογράφοι μας γνωρίζουν την ύπαρξη των 50 και πλέον αξιόλογων ελληνικών εφημερίδων που εκδίδονταν στη Ρωσία και τον ιστορικό Πόντο στις αρχές του αιώνα μας;

Στον Πόντο ο ελληνικός Τύπος κάνει την εμφάνισή του το 1908. Η ανακήρυξη του Συμβουλίου της Επικράτειας, οι υποσχέσεις για ελευθερία, δικαιοσύνη και ισότητα ήταν ίσως η κύρια αιτία που οδήγησε τους αδελφούς Σεράση στην απόφαση να εκδώσουν στην Τραπεζούντα τη δισεβδομαδιαία εφημερίδα "Ο Κόραρος της Ανατολής".

Την ίδια χρονιά κάνει την εμφάνισή της στην ίδια πόλη και η βραχύβια εφημερίδα του Φίλιππου Φιλιππίδη "Εθνική Δράσις", καθώς επίσης και η εβδομαδιαία εφημερίδα "Ανεξάρτητος" του Χρήστου Μηλόπουλου.

Το έδαφος για την έκδοση μιας εφημερίδας που να μπορεί σε εβδομαδιαία ή και καθημερινή βάση να επικοινωνεί με τους αναγνώστες, ήταν στον Πόντο προετοιμασμένο και ώριμο ήδη από το 1876, όταν παραχωρήθηκαν σε όλους

τους Οθωμανούς υπηκόους οι συνταγματικές ελευθερίες. Η αλλαγή της πολιτική όμως του σουλτάνου το 1878 με την επαναφορά της απόλυτης μοναρχίας και τα σκληρά μέτρα που πάρθηκαν σε όλη την επικράτεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ανάγκασαν τους επιδοξους λειτουργούς της εφημερίδας του καινού να αναστείλουν τις φιλόδοξες εκδοτικές τους δραστηριότητες.

Στη δεκαετία 1908-1923 ελληνικές εφημερίδες εκδιδόταν και σε άλλες πόλεις του Πόντου. Δυστυχώς έχουμε ελάχιστες αναφορές για το περιεχόμενο αυτών. Ίσως κάποιες υπάρχουν στα τουρκικά αρχεία ή σε ιδιωτικές συλλογές.

Επιβάλλεται με την ενίσχυση των αρμοδίων φορέων να γίνει μια εκστρατεία για την συγκέντρωση του πολιτισμικού μας πλούτου, όπου και αν βρίσκεται αυτός.

Από την πρώτη έρευνα που έκαναν, εντόπισα τα παρακάτω κατά αλφαβητική σειρά έντυπα της περιοχής του Μικρασιατικού Πόντου:

Εφημερίδες
-"Αγκυρα", εβδομαδιαία εφημερίδα της Αμισού. Εκδόθηκε το 1909 και κυκλοφόρησε ως το 1912. Εκδότης ήταν ο γιατρός Χρυσόστομος Συμβουλίδης.

-"Αναγέννησις" Αμισού, το πρώτο φύλλο εκδόθηκε την 1η Ιανουαρίου 1920. Η εφημερίδα "Ελεύθερος Πόντος" στις 17/3/1920 συγχαίρει την εφη-

μερίδα και συνιστά στους Έλληνες της περιοχής να εγγραφούν συνδρομητές. Η Εφημερίδα αναγκάστηκε από τις τουρκικές αρχές να αλλάξει τον τίτλο της και από τις 16/6/1920 ονομαζόταν "Ηχώ της Αμισού".

Σύμφωνα με την εφημερίδα "Εποχή" (16/6/1920), από την προμετωπίδα της "Ηχώ της Αμισού" αφαιρέθηκε ο μονοκέφαλος αετός, σύμβολο του αγώνα των Ελλήνων για τη δημιουργία ανεξάρτητου ποντιακού κράτους.

-"Ανεξάρτητος", εβδομαδιαία εφημερίδα της Τραπεζούντας. Εκδόθηκε το 1908 και κυκλοφόρησε μόνο για ένα τρίμηνο. Εκδότης ήταν ο Χρήστος Μηλόπουλος.

-"Αρητιάς", εβδομαδιαία εφημερίδα της Κερασούντας.

Εκδότης της ο Γιώργος Βαλαβάνης. Κυκλοφόρησε από το 1910 έως 1915.

-"Βελζεβούλ", εβδομαδιαία, έμμετρη, σατιρική, πολυγραφημένη εφημερίδα των Κοτυώρων. Εκδότης ο Ανδρέας Μουτάφης. Κυκλοφόρησε από το 1911 έως το 1913.

-"Διογένης", εβδομαδιαία σατιρική εφημερίδα της Αμισού με εκδότη τον Βασίλη Παπαδόπουλο. Κυκλοφόρησε από το 1918 έως το 1919.

-"Εθνική Δράσις", κυκλοφόρησε για ενάμιση χρόνο, από το 1908 έως το 1909. Δισεβδομαδιαία εφημερίδα της Τραπεζούντας. Εκδότης της, Φίλιππος Φιλιππίδης που το 1909 κατέφυγε στο Βατούμ, όπου άνοιξε τυπογραφείο και εξέδωσε την εφημερίδα "Εθνική Δράσις".

-"Εποχή", του Ν. Καπετανίδη (1918-1921). Κυκλοφορούσε κάθε Δευτέρα, Τετάρτη, Πέμπτη και Σάββατο. Ήταν η πιο έγκυρη εφημερίδα του Πόντου.

-"Ηχώ του Πόντου", εβδομαδιαία εφημερίδα της Τραπεζούντας. Κυκλοφόρησε το 1913. Εκδότες της εφημερίδας ήταν οι τυπογράφοι Γεώργιος Μιχαηλίδης και Κωνσταντίνος Συμεωνίδης.

-"Λόγος", δισεβδομαδιαία εφημερίδα της Τραπεζούντας από το 1915 μέχρι το 1918, του Ν. Λεοντίδη.

-"Μπαχρή Σιγιάχ", εφημερίδα στην τουρκική γλώσσα. Εκδιδόταν στην Τραπεζούντα από τους αδελφούς Δημήτριο και Γεώργιο Σεράση.

-"Ποντικός" (1913-1913), έμμετρη χειρόγραφη εβδομαδιαία σατιρική εφημερίδα της Τραπεζούντας, με εκδότες τον Γεώργιο Κουτσούρη και τον

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΣΤΟΝ ΠΟΝΤΟ

Συνέχεια από τη σελ. 7

Ιωάννη Σινάρο.

- "Πόντος" Κωνσταντινούπολης. Από την εφημερίδα "Εποχή" 19/3/1919 μαθαίνουμε ότι στην Κωνσταντινούπολη ο γιατρός Δημήτριος Πανίδης εκδίδει την εφημερίδα "Πόντος" για να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα των Ποντίων και κυρίως τον απελευθερωτικό τους αγώνα για την ίδρυση της Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου. Στην εφημερίδα "Πόντος" αναφέρθηκε πολλές φορές σε ομιλίες του και ο Κεμάλ Ατατούρκ.

- "Σάλπιξ", εβδομαδιαία εφημερίδα της Τραπεζούντας. Κυκλοφόρησε από το 1917 ως το 1918. Εκδότης ο Νίκος Καπετανίδης.

- "Φάρος της Ανατολής", δι-σεβδομαδιαία πολιτική, φιλοσοφική και εμπορική εφημερίδα της Τραπεζούντας. Κυκλοφορούσε κάθε Τετάρτη και Σάββατο, από το 1908 ως το 1923. Εκδότες ήταν οι αδελφοί Δημήτριος και Γεώργιος Χ. Σεράσης. - "Φως" Αμισού, εβδομαδιαία εφημερίδα. Εκδότης ο δικηγόρος Χρήστος Συμεωνίδης και ο γιατρός Σταύρος Συμεωνίδης. Πρέπει να κυκλοφόρησε από το 1909 έως το 1917. Στην εφ

Το 1937 έγιναν προσπάθειες να εκδοθεί στην Αθήνα ως εβδομαδιαίο όργανο των Ελλήνων προσφύγων από τη Ρωσία. Οι προσπάθειες απέτυχαν. Ήταν από τις καλύτερες εφημερίδες του Πόντου.

- "Φως" Αμισού, εβδομαδιαία εφημερίδα. Εκδότης ο δικηγόρος Χρήστος Συμεωνίδης και ο γιατρός Σταύρος Συμεωνίδης. Πρέπει να κυκλοφόρησε από το 1909 έως το 1917. Στην εφημερίδα "Αργοναύτης" του Βατούμ που εξέδιδε ο μεγάλος πατριώτης Σταύρος Γαληνός, διαβάζουμε στις 29-11-1917: "Όταν ο τουρκικός Τύπος ήρχισε να καταφέρεται κατά παντός ελληνικού, ο φίλος γιατρός μη ανεχόμενος το τοιούτον και εξ αγνού εθνικού ενδιαφέροντος ορμώμενος, συνεννοηθείς μετά του εξα-

δέλφου του Χρ. Συμεωνίδη, δικηγόρου, εξέδωσε κατά το 1910-1914 την ελληνοτουρκική εφημερίδα "Φως", χάριν ευπερασπίσεως των εθνικών δικαίων.

Το τοιούτον όμως δεν ήτο δυνατόν να μην εκθέσει αυτόν εις τα όμματα των Νεοτούρκων, και ως εκ τούτου εθεώρησε καλόν μετά υλικήν ζημίαν 300 λιρών, να παραιτηθεί του έργου και να εγκατασταθεί εις Ρωσίαν".

Η εφημερίδα όμως μάλλον εξακολούθησε να εκδίδεται από τον ξάδελφό του δικηγόρο Χρήστο Συμεωνίδη, γιατί διαβάζουμε πάλι στον "Αργοναύτη" στις 5-3-1917: "Μανθάνομεν εκ θετικής πηγής ότι αι τουρκικαί αρχαί της πόλεως Σαμψούντας προέβησαν εις την εις το εσωτερικόν απέλασιν του αυτόθι ομογενούς δικηγόρου κ. Χρ. Συμεωνίδου, εκδότης άλλοτε επί του τουρκικού τμήματος της εφημερίδος "Φως".

Αγνοούντες τα αίτια της απελάσεως αυτού, τούτο μόνο γνωρίζομεν ότι ο απελαθείς δικηγόρος, δεν έπαυε του να καυτηριάζη δια της εφημερίδος πάσαν αδικίαν των τουρκικών αρχών διενεργουμένην κατά παντός ελληνικού, όπερ ως φαίνεται προκάλεσε την δυσαρέσκειαν και οργήν των αρχών".

- "Φωνή των Σουρμένων", εβδομαδιαία εφημερίδα, που κυκλοφόρησε το 1910. Διευθυντής και αρχισυντάκτης ήταν ο Φίλων Κτενίδης.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝΙΔΗΣ

Μέσα από τις εφημερίδες "Φάρος της Ανατολής" και "Εθνική Δράσις" αναδείχθηκαν με τα χρονογραφήματα και τα άρθρα τους δύο μεγάλες προσωπικότητες του ποντιακού ελληνισμού: ο δημοσιογράφος Νίκος Καπετανίδης, που θα εκδώσει το 1917 την εφημερίδα "Σάλπιξ" και το 1919 τη μαχητική εφημερίδα "Εποχή" για την οποία θα πληρώσει με τη ζωή του το χρέος προς την ελεύθερη δημοσιογραφία και ο

γιατρός Φίλων Κτενίδης, ο ιδρυτής και κητόρας της νέας Μονής Παναγίας Σουμελά, ο οποίος νεότατος το 1910-1911 εξέδιδε στην Τραπεζούντα το περιοδικό "Επιθεώρησις".

Γράφει ο Φίλων Κτενίδης για εκείνη την περίοδο: "Ο Σίσυφος, Μ' αυτό το ψευδώνυμο έκαμε ο Ν. Καπετανίδης την πρώτη του εμφάνιση στο "Φάρο της Ανατολής" την εφημερίδα της Τραπεζούντας (1909-1910). Ήταν η εποχή της βασιλείας του χρονογραφήματος στον ελληνικό Τύπο. Ο Νίκος έγραψε το χρονογράφημα της "Εθνικής Δράσις". Δεν ξέρω αν γράφαμε παίζοντας ή αν παίζαμε γράφοντας.

Ημαστέ ακόμη παιδιά, δύο χρόνια ύστερα από την αποφοίτησή μας απ' το Φροντιστήριο, δεκαοχτώ - δεκαεννιά χρονών. Την απειρία την αντικαθιστούσε η τόλμη και τη σοφία ο ενθουσιασμός".

Ο Νίκος Καπετανίδης, νεότατος θα αναλάβει το 1910 τη διεύθυνση των έξι τελευταίων τευχών του περιοδικού "Επιθεώρησις" του φίλου του Φίλωνα Κτενίδη, ο οποίος εγκατέλειψε προσωρινά τη δημοσιογραφία και την Τραπεζούντα για τις σπουδές του στο εξωτερικό.

Την περίοδο της ρωσικής κατοχής στην Τραπεζούντα 1916-1918, ώριμος πια και δυναμικός, θα βγάλει τη δική του εφημερίδα "Σάλπιξ". Με την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων από την Τραπεζούντα, οι περισσότεροι νέοι εγκατέλειψαν την πόλη, φοβήθηκαν.

Ο Νίκος έμεινε και εξέδωσε την πιο δυναμική και εθνική ελληνική εφημερίδα, την "Εποχή". Γνώριζε πολύ καλά τι τον περίμενε αλλά δεν δειλίασε. Σε μία επιστολή του στον Φίλωνα Κτενίδη που βρισκόταν στη Μικρά Ασία αξιωματικός του ελληνικού στρατού το 1921, γράφει: "Νοιώθω πως εσύ στο μέτωπο διατρέχεις λιγότερους κινδύνους από μένα. Να ξέρεις πως δεν στέκεται γερά το κεφάλι στους ώμους μου... Κυττάχτε να κάμετε καλά τη δουλειά σας και δεν πει-

ράζει αν λείψουν και μερικά κεφάλια σαν το δικό μου... Χαλάλι για την ελεύθερη πατρίδα...".

Στις 21 Σεπτεμβρίου του 1921 σε ηλικία 32 ετών καταδικάστηκε σε θάνατο από τα δικαστήρια της Αμάσειας μαζί με τους Πόντιους βουλευτές Κωφίδη και Ακριτίδη.

Τον κρέμασαν οι κεμαλικό στην πλατεία της Αμάσειας μαζί με τους υπόλοιπους πατριώτες που καταδικάστηκαν σε θάνατο με τις γνωστές συνοπτικές διαδικασίες που ίσχυαν αλλά και ισχύουν στα τουρκικά δικαστήρια.

Την ίδια περίοδο εκδόθηκαν επίσης η εφημερίδα του Νικολάου Λεοντίδη "Ο Λόγος", το αξιόλογο περιοδικό του Μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσάνθου "Οι Κομνηνοί" και ο "Εμπορικός Αγγελιοφόρος" του εμπορικού επιμελητηρίου Τραπεζούντας, του οποίου εκδότης ήταν ο Ξενοκράτης Στρατηγόπουλος.

Στην εφημερίδα "Αργοναύτης" του Βατούμ διαβάζουμε στις 18-12-1916: "Η ρωσική κατοχή απέβη πολύ γόνιμος δια του ελληνικού Τύπου εν Τραπεζούντι. Μετά τους "Κομνηνούς" και τον "Λόγον" ο "Εμπορικός Αγγελιοφόρος" του εμπορικού επιμελητηρίου κατέρχεται εις τον αγώνα προς υπεράσπισιν των κοινών συμφερόντων.

Τοιουτοτρόπως ο Ελληνισμός της Τραπεζούντος διαθέτει σήμερα τέσσερα έντυπα όργανα, έκαστον των οποίων εις ακριβώς και ορισμένον κύκλον επιδιώκει την εξυπηρέτησιν των καλώς εννοουμένων συμφερόντων του τόπου... Η ανάπτυξις αυτή του ελληνικού Τύπου δεν μπορεί παρά να προξενήσει χαράν εις όλους εκείνους οι οποίοι εκτιμούν την ανάγκην της ηθικής μορφώσεως και πνευματικής προαγωγής του εν Ρωσία ομογενούς στοιχείου...".

* Αναδημοσιεύεται από τα "Ακρίτεια" τεύχος 10, έκδοση Ακριτών του Πόντου Σταυρούπολης.